

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

XIKAMBELO XA RIXAKA XA LEMBE NA LEMBE 2015

SWILETELO SWA MAKAMBELELO

MATEMATIKI-XITSONGA

GIREDI 2

MANGHENELO

Ndzhenzheleko wa 2015 wa xikambelo xa rixaka xa lembe na lembe (ANA 2015) xi ta tsariwa eka swikolo hinkwaswo swa mfumo na swikolo swin`wana leswi nga hlawuriwa swo ka swi nga riki swa mfumo hi n`hweti ya Ndzhati 2015. Hi nkarhi lowu vadyondzi hinkwavo lava nga eka tigiredi ta 1-3 va ta tsala swikambelo swa rixaka eka Ririmi na Matematiki. Mbuyelo wu ta tirhisiwa ku vika matirhelo mayelana na ku fikelela swikongomelo leswi vekiweke eka pfhumba ra "Action Plan 2014, Towards Schooling 2025."

Xikambelo xa ANA xi ta tsariwa ku hela ka kotara ya vunharhu ya xikolo, hikokwalaho Ndzawulo ya Dyondzo ya le Hansi (DBE) yi tumbuluxile matsalwa ya swiletelo swa makambebelelo swa giredi na dyondzo yin`wana na yin`wana (Ririmi na Matematiki) ku andlala swilaveko swa vundzeni bya kharikhulamu leswi faneleke ku va swi dyondziwile hi vadyondzi hinkwavo va nga si tsala xikambelo. Swiletelo swa makambebelelo swi nyika swipimelo swa ntirho lowu faneleke ku va wu endlwile eka xikambelo xa giredi na dyondzo yin`wana na yin`wana. Swiletelo swa makambebelelo swa xikambelo xa rixaka xa lembe na lembe (ANA 2015) swi endlwile ku fambelana na mihundzuluxo ya kharikhulamu leyi nga eku dyondziweni eka ntlawa.

XIPHEMU XA MASUNGULO YA DYONDZO

Eka tigiredi ta 1-3, swikambelo swi ta kongomisa eka ntirho lowu wu nga kunguhatiwa ku endlwile eka tikotara tinharhu to sungula ta lembe ra xikolo. Swiletelo swa makambebelelo eka tigiredi leti swi lulamisiwile eka tikholomo tinharhu. Vundzeni lebyi byi fanelaka ku kamberiwa byi le ka kholomo yo sungula, tinhlokomhaka ti le ka kholomo ya vumbirhi kasi swikili/vuswikoti swi le ka kholomo ya vunharhu. Swi ni nkoka ku lemuka leswaku swiletelo swa makambebelelo swa xikambelo xa rixaka xa lembe na lembe (ANA 2015) a swi vuli leswaku ndzinganyeto wa dyondzo lowu nyikiweke hi wona ntsena lowu faneleke ku dyondzisiwa ni ku dyondziwa lembe hinkwaro. Kambe swiletelo swa makambebelelo swi nyika swilaveko swa le hansihansi swa kharikhulamu leswi faneleke ku va swi dyondziwile eku heleni ka kotara ya vunharhu ya lembe ra xikolo. Vadyondzisi va languteriwa ku tirhisa swiletelo swa makambebelelo leswi va nyikiweke xikan`we na switirhisiwa swin`wana eka mapfhumba ya ku dyondzisa na ku hlela tidyondzo. _____

1. Swikolo leswi nga hlawuriwa swo ka swingari swa mfumo hi leswi vadyondzi va Giredi 3 kumbe Giredi 6 va nga ta tsala xikambelo xa ANA leswaku va sirhelela mpfuneto wo huma eka mfumo. va sirhelela mpfuneto wo huma eka mfumo.

XIYENGE XA VUNDZENI	TINHLOKOMHAKA	SWIKILI/VUSWIKOTI LESWI KAMBERIWAKA Ku kambela loko vadyondzi va kota ku...
	Ku hlayela ku ya emahlweni na ku ya endzhaku	Hlayela ku ya emahlweni na ku ya endzhaku : <ul style="list-style-type: none"> • Hi va1. va10, va5, va2, va3 na va4 ku suka eka nomboro yin'wana na yin'wana exikarhi ka 0 na 180

Tinomboro, Tioparexini na Vuxaka	Mimfungho ya tinomboro na mavito ya tinomboro	Tsala mimfungho ya tinomboro ku suka eka 0-180 Tsala mavito ya tinomboro ku suka eka 0- 75
	Hlamusela, pimanisa na ku xaxameta tinomboro	Pimanisa tinomboroxiheri hi ku tirhisa leyintsongo eka, leyikulu eka, ku tlula, ehansi ka, na yo ringana na. Xaxameta tinomboroxiheri ku suka eka leyintsongo ngopfu ku fika eka leyikulu ngopfu, na leyikulu ngopfu ku ya eka leyintsongo ngopfu
	Vukulu bya tidijiti	Tlhantlha tinomboro ta tidijiti timbirhi hi miandziso ya khume na n'we, Kombisa na ku vula nkoka wa dijiti yin'wana na yin'wana
	Tithekiniki to ololoxa swiphiso swa tinhlayo	Tirhisa swidirowiwa Mbirhahata na ku hafula Aka na ku tlhantlha tinomboro Dirowa ndzhati wa mintsengo
	Ku hlanganisa na ku susa	Tirhisa mimfungho leyi faneleke (+, - , □, =) Hlanganisa ku fika eka 75 Susa ku suka eka 75

		Ololoxa swiphiko swa tinhlayo ta marito eka mbangu na ku tlhela va hlamusela swintshuxo swa swiphiko hi ku hlanganisa na ku susa leswi nga ni tinhlamulo ku fika eka 75.
	Ku hlanganisa ko vuyelela lo ku yisaka eka ku andzisa	Andzisa tinomboro ku suka eka 1 ku fika eka 10 hi 2,5 na 4 Tirhisa mimfungo leyi faneleke (+ ,-, , ☐) Ololoxa swiphiko swa tinhlayo ta marito eka mbangu na ku hlamusela swintshuxo swa swiphiko hi ku tirhisa ku hlanganisa ko vuyelela laha ku kumekaka tihlamulo ku fika eka 40
	Ku ntlawahata na ku avelana loku yisaka eka ku avanyisa	Ololoxa swiphiko swa tinhlayo ta marito leswi katsaka ku avelana hi ku ringana na ku ntlawahata tinomboroxiheri ku fika eka 40 leswi katsaka tinhlamulo leti nga na minsalo
	Tifurakixini	Lemuka tifurakixini eka xivumbeko xa dayagiramu Tirhisa no vula tifurakixini leti katsaka tihafu, tikotara, swanharhu na swantlanu Tsala tifurakixini tani hi hafu yi1, swanharhu swi2
	Mali	Ololoxa swiphiko swa mali leswi katsaka mintsengo na cinci hi tisente ku fika eka 75c na tirhandi ku fika eka R75 Lemuka no kombisa swingwece swa mali ya Afrika- Dzonga 5c, 10c, 20c, 50c, R1, R2, R5 na mali ya maphepha ya R10, R20, R50
Tipatironi, Tifankixini na Alijebura	Tipatironi ta xijometiri	Kopa na ku ndlandlamuxa tipatironi to olova leti endliweke hi swidirowiwa swa mintila, swivumbeko kumbe minchumu
	Tipatironi ta tinomboro	Kopa no ndlandlamuxa ndzandzelelano wo olova wa tinomboro ku fika eka 180 hi ku hlayela emahlweni na le ndzhaku hi:- - va1 ku suka eka nomboro yin'wana na yin'wana exikarhi ka 0 – 180 - va2 ku suka eka andziso wun'wana na wun'wana wa 3 exikarhi ka 0 - 180

		<ul style="list-style-type: none"> - va3 ku suka eka andziso wun'wana na wun'wana wa 4exikarhi ka 0-180 - va4 ku suka eka nomboro yin'wana na yin'wana exikarhi ka 0-180 - va5 ku suka eka nomboro yin'wana na yin'wana exikarhi ka 0-180 - va10 ku suka eka nomboro yin'wana na yin'wana exikarhi ka 0-180
Ndhawu na Xivumbeko	Xiyimo, ndzetelo na mathelo	Landzelela mathelo ku famba-famba endzeni ka tlilasi
	Minchumu ya mathelo ma3	<p>Lemuka no vula minchumu ya mathlelo ma3 eka swifaniso</p> <ul style="list-style-type: none"> - swivumbeko swa tibolo (swirhendzevutana) - swivumbeko swa mabokisi (tiphirizimu) -tisilindara <p>Kombisa minchumu ya xijometiri na ya masiku hinkwawo hi ku vula loko yi vumbekile tani hi bolo, bokisi kumbe silindara</p> <p>Pimanisa minchumu ya mathelo ma3 ku ya hi sayizi, minchumu leyi khungulukaka na minchumu leyi rhetemukaka.</p>
	Swivumbeko swa mathelo ma2	<p>Lemuka na ku tsala swivumbeko swa mathelo ma2</p> <ul style="list-style-type: none"> - swirhendzevutana - tinhlanharhu - Swikwere - tinhlamune <p>Pimanisa swivumbeko swa mathelo ma2, ku ya hi sayizi, muhlovo, mathelo yo ololoka – thwixi na mathelo ya swirhendzevutana.</p>
	Ntila wa ndzinganiso	Lemuka na ku dirowa ntila wa ndzinganiso wa swivumbeko swa mathelo ma2 swa xijometiri na swo ka swi nga ri swa xijometiri.
Mpimo	Nkarhi	Vula na ku longoloxa masiku ya vhiki

		<p>Vula na ku longoloxa tin'hweti ta lembe</p> <p>Vula nkarhi wa tiawara ta 12 hi tiawara, tihafu ta tiawara na tikotara ta tiawara eka swikombankarhi swa analogo.</p> <p>Khalikhuleta ku leha ka nkarhi na ku hundza ka wona</p>
	Vundzeni/vholomu	<p>Pima, pimanisa, xaxameta u tlhela u rhekhoda vundzeni bya swibye (hi leswaku mpimo lowu xikhomelo xi nga wu khomaka loko xi tele) hi ku tirhisa mimpimo yo ka yi nga ringanisiwangi xik: malepula na tikhapu</p> <p>Pima, pimanisa, xaxameta u tlhela u rhekhoda vundzeni bya minchumu hi ku pima hi tilitara hi ku tirhisa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mabodlhela lawa ya nga na vundzeni bya litara yin'we - jeke yo pima leyi nga na mintila ya mpimo wa tinomboro hi tilitara
	Ntiko	<p>Pima, pimanisa, xaxameta, u tlhela u rhekhoda ntiko hi ku tirhisa xikalo xa ndzinganiso na mimpimo yo ka yi nga ri ya ndzinganiso, xik: tibuloko, switina</p> <p>Tirhisa ririmi ku vulavula hi mpimaniso xik: vevuka, tika, vevukanyana, tikanyana</p>
Matirhiselo ya Vuxokoxoko bya Tinhlayo	Kombisa, xopaxopa na ku hlamusela voxokoxoko bya tinhlayo	<p>Kombisa vuxokoxoko bya tinhlayo eka girafu ya swifaniso hi nhlamuselo ya un'we hi un'we</p> <p>Hlamula swivutiso hi vuxokoxoko bya tinhlayo lebyi nga eka girafu ya swifaniso hi nhlamuselo ya un'we hi un'we.</p>